

ŒEYH BEDREDDİN

HER YÜCE DURUMA,
AŒAMAYA VE
DURAĒA “CENNET”
DENDİĒİNİ BİLESİN

KEMAL DERİN

DESTEK YAYINLARI: 1312
BİYOGRAFİ: 17

**KEMAL DERİN / ŞEYH BEDREDDİN - HER YÜCE DURUMA, AŞAMAYA VE
DURAĞA "CENNET" DENDİĞİNİ BİLESİN**

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Temmuz 2020
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-923-4

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkkan.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 40200
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

“ALİŐKANLIKLARINI
YAK Kİ EVRENİN
SIRRINA VARASIN.”

ŞEYH BEDREDDİN

HER YÜCE
DURUMA,
AŞAMAYA
VE DURAĞA

“CENNET”
DENDİĞİNİ
BİLESİN

KEMAL DERİN

**“Günbatımında
güneş her zaman solar.”**

– Şeyh Bedreddin

Önsöz

Şeyh Bedreddin bilgisiyle etrafındakileri şaşırta n, sarsıcı, yaratıcı, özgün bir kişilikti. Yaşadığı çağda Osmanlı'nın hükmettiği topraklardaki en ünlü fıkıh (İslam hukuku) âlimiydi. Anadolu'da, Rumeli'de mürekkep yalayıp da onu tanımayan bilmeyen yok gibiydi. Hiçbir kadı onun içtihadını atlayarak karar verme, uyuşmazlığı çö zme gücünü ve yetkisini kendinde görmedi, Bedreddin sağken de, öldüğünde de... Uzun zaman bu böyle sürüp gitti... Belki üç asır, belki dört asır.

En önemlisi de ayak takımı diyerek horlanan, ötelenen yoksullar tanıyordu onu. Akıncılar, sipahiler, beyler ve sultanlar da tabii... Öylesine ünlüydü Bedreddin.

İstediği makama istediği an ulaşabilecek bir güce ve nüfuza sahipti. Gücünden ve nüfuzundan dolayı gelen bütün teklifleri elinin tersiyle itivermişti. Bunlar kişisel ikbalinden öteye gitmeyen tekliflerdi çünkü.

Bir istinası vardı lakin... Musa Çelebi'nin* kazaskeri olması... Kazasker olmakla ikbal ve şan kazanmadı, zira o ikbal ve şan zaten mevcuttu şahsında. Kazasker olmakla inandığı davanın başarısına, hayal ettiği ülkeye ve murat ettiği geleceğe ulaşabilirdi. Kazaskerlik sadece bir araçtı onun için. Bu yüzden tereddütsüz kabul etti Musa'nın kazaskeri olmayı.

Yoksulların derdi derdiydi, kaygıları kaygısı... O kolay olanı değil zor olanı seçti. Yoksulların davasının peşinden koştu. Daha adil, daha özgür, hak ve hakkaniyetin olduğu bir dünya kurmayı hayali. O yüzden bir devrimciydi de aynı zamanda. Ölümü göze alan, tutkuyla hedefine bağlı bir devrimci. Ölümü göze almasaydı İznik'ten çıkar mıydı hiç? Kim bile bile yürüdü ki Azrail'in üzerine? Yalnızca devrimciler...

Bedreddin İznik'ten kaçarken amacı yeni yerler, yeni ufuklar keşfetmek değildi. Onun amacı gönülleri fethetmekti. Tebaa kabul edilip her türlü haksızlığa reva görülen, tepesine binilip ekmeği elinden alınan gönülleri... Sesi soluğu çıkmayan ölü ruhlarını diriltip içinde bulunduğu koşulların asıl nedeninin ayırdına vardırma amacı. Sonra da ortak etmekte her birini kavgasına. Ölümle alay eder gibi çıktı yola Bedreddin. Kahraman olmaya mahkûmdu sanki. Yalnızlık bile onu esir edemedi İznik'te. Yolunu gözleyenlerin

* Musa Çelebi (d. 1388, Bursa - ö. 5 Temmuz 1413 Çamurlu, Bulgaristan), Fetret Devri'nde, 1411-1413 döneminde Edirne'de Sultan olarak Osmanlı Rumeli toprakları üzerinde saltanat süren bir Osmanlı şehzadesidir.

son umuduydu çünkü. Hiç kimsenin değil, davasının devrimcisiydi o sadece...

Koşullar onu kayan yıldızlar gibi başıboşluğa sürüklese de o daima doğru yörüngede ilerlemeyi başardı. Bu da onun dayandığı fikrin köklerinin derinliğine ve iradesinin sağlamlığına işaret sayılabilirdi ancak.

Şeyh Bedreddin daha genç yaşında Kahire’de kariyerinin zirvesinde, Memluk Sultanı Nasır Ferec’in şeyhülislamıyken bütün makam ve mevkileri bırakarak girmişti adalet arayışı yoluna.

“Toprağın sahibi ne sultan ne bey; toprağın sahibi onu işleyen olmalıdır” derdi Bedreddin.

Dava arkadaşları Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal’in de bütün mücadelesi *“kimsenin bu benim malıdır diyemeyeceği bir dünya”* kurmak içindi yalnızca. Onlar iktidarı almak için ayağa kalktı ve Karaburun’da üç yıl boyunca gösterdiler bu yolda ne kadar gözü kara olduklarını... Yârin yanağından gayri *“her şey ortak”* diyerek direndiler...

Şeyh Bedreddin bilinçle yola çıktığında yelkenlerine yoksul yığınların rüzgârını doldurdu. O rüzgârla liman liman dolaştı. Kent kent aydınlandı peşi sıra. Kaderinin birer parçasıydı kentler. Bursa, Konya, Şam, Kudüs, Kahire, Mekke, Tebriz, Halep, Aydın, İzmir, Sakız, Kütahya, Edirne, İznik, Sinop, Eflâk, Zağra, Serez. Bu kentlere gitmesi kimi zaman tesadüf, kimi zaman zorunluluktan olsa da çizilen sınırı değiştiren,

alın yazısını bozan ve kendi alın yazısını yeniden yazan tarihteki ender şahsiyetlerden biriydi o.

Bedreddin, falezlere savrulan halkın önüne düştüğünde onların kaderini kendi kaderiyle birleştirmeye tereddüde yer vermeyecek kadar kararlıydı.

Kaçınılmaz bir savaşa girdi, kahramanca bir savaştı bu. Sadece güçlü ile zayıfın değil, zengin ile yoksulun, sultan ile şehzadenin, bey ile bey oğlunun değil, doğuştan sahip oldukları hakların sahiplerine geri verilmesi için çetin bir adalet savaşıydı da bu. Gerçek bir zihniyet savaşıydı; ruhları esir alınmış zihinlerin, her şeyi öte dünyaya havale eden yığınların ezberinin bozulduğu bir savaş...

Yürümeyi yeni öğrenen çocuk gibi düşe kalka öğrenmişti kavgayı Bedreddin. Çocuk nasıl ilk adımını atarken düştüğünde umudunu kaybedip yürümekten vazgeçmez, her defasında yeniden denerse yürümeyi, Bedreddin de her defasında yeniden ayağa kalkıp temsil ettiği yığınların adına dikildi karşısına zorba olanların.

Musa'nın kazaskeriyken kaybettiği savaşın ardından bir kenara çekilip, uzak bir coğrafyaya gidip el üstünde tutulduğu yeni bir hayata başlayabilirdi. Oysa aklının ucundan bile geçirmedi böylesi bir hayatı. Bedeni esirken bile kararlılıkla o cendereden çıkmasını ve yeniden halkın umudu olmayı bildi.

Bedreddin kurulu düzene karşı gelen ve tanrılardan ateşi çalıp insanlara veren Prometheus gibi bir

yarı tanrıydı, adalet savaşına inananların gözünde. Prometheus iktidarın gücü olan ateşi insanlara verecek sarsmıştı tanrıların düzenini. Bedreddin ise "iş-tirakçi" yeni bir düzen kurmakla yıkmıştı otoritesini tiranların. Bedreddin politik duruşunun yanı sıra başkaldırısıyla ve zincire vurulmasıyla da benziyordu Prometheus'a.

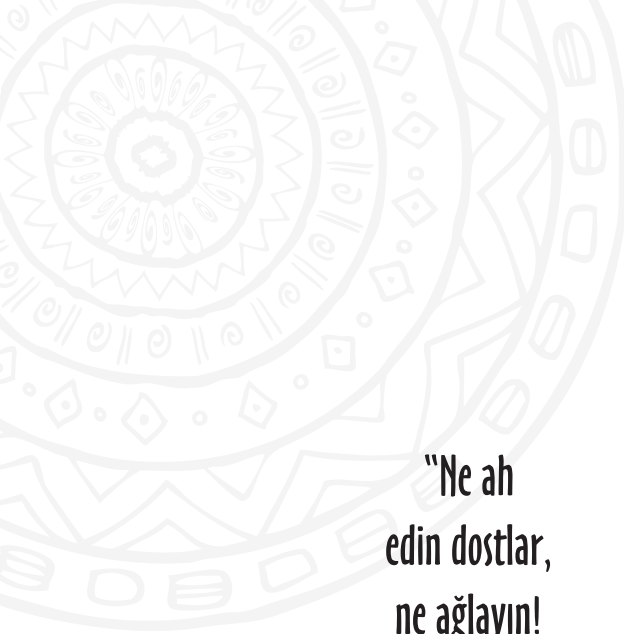
Şeyh Bedreddin sadece bir dava ve fikir adamı değildi elbette: O bir eş, bir baba, bir dede ve ayağa kaldırıp peşinden sürüklediği yüz binlerin önderiydi, sevgilisi ve ilham kaynağıydı.

18 Aralık 1416'da Serez'de asıldı. Ölümünün üzerinden 600 yıl geçti. Buna rağmen fikirleriyle, mücadelesiyle ve yaptıklarıyla hâlâ konuşulmakta, tartışılmakta... Hakkında kitaplar, şiirler, romanlar, öyküler, tiyatro oyunları yazılmakta. Filimler, belgeseller çekilmekte. Ya Bedreddin'in söyledikleri günümüzde hâlâ geçerliliğini korumaktadır ya da henüz onun ve bağlılarının özlemini duyduğu merhalede değildir bu dünya.

Bu kitap Şey Bedreddin'in özyaşamöyküsü değildir sadece, adalet uğruna verdiği mücadelesinin de içtenlikli bir öyküsüdür.

Umut vermesi dileğiyle...

Kemal Derin

**“Ne ah
edin dostlar,
ne ağlayın!
Dünü bugüne
bugünü yarına
bağlayın!”**

– Nâzım Hikmet,
Şeyh Bedreddin Destanı'ndan

“Cehalet döneminde insanlar elle tutulur gözle görülür putlara tapıyordu. Bu çağda ise gönüllerini görünmez putlara verdiler!”

– Şeyh Bedreddin

Tarihte Bedreddin'den başkası daha yoktur ki şehirlerden rehberlik ve gideceği yolun ilhamını alabilsin.

Her şehir bir kırılma anıydı onun için...

Her şehir yeniden doğumdu onun bedeninde...

Her şehir bilenip çıktığı kavgaydı aynı zamanda...

Her şehir bir ortaklık tahtıydı onun gelecek hülyasında...

Her şehir aşktı, sevdıydı, bilinçti yüreğinde...

Her şehir yenilgiydi, ölüm fermanıydı onun boynunda...

Dört şehir: Kahire, Edirne, İznik, Serez!

Dört başı mamur dört şehir, Bedreddin'in hayatında dönüm noktasıdır.

-I-

Kahire

“Bilgisiyle iş görmeyen bilgin, cahil sayılır!”

– Şeyh Bedreddin

Genç Bedreddin, Kahire’ye Şam üzerinden gitti ancak Şam’a giremedi. Şam vebanın pençesindeydi o yıllarda. Kara ölüm teslim almıştı kenti.

Kudüs’te, el-Aksa’da kaldı bunun üzerine. Mısır’a doğru, son durağına yöneldi, sislerin altından zar zor seçilen Kahire’ye vardığında tarih 8 Aralık 1382’ydi. Ne ilginçtir ki İbni Haldun* ile aynı gün varmışlardı Kahire’ye.

* İbni Haldun: Devlet adamı, baş kadı, tarihçi, sosyolog, iktisatçı, büyük bir düşünürdü. Bir başyapıt niteliğindeki *Mukaddime* adlı eserin yazarı. 17 Mart 1406’da doğduğu ülke Tunus’tan uzakta Kahire’de öldü.

İbni Haldun *Mukaddime* adlı eserini yazmış, görüşlerinden dolayı ülkesi ona dar edilmiş, canını kurtarmak için Tunus'tan kaçıp gelmiş ününün doruğunda bir adamdı Kahire'ye geldiğinde. Bedreddin ise ilim açlığını doyurarak büyük bir din âlimi olarak ülkesine geri dönmek arzusuyla bulunuyordu Kahire'de.

İslam dünyasının en önde gelen ilim merkezi Kahireydi o dönem. İbni Haldun'un, "*Burayı görmeyen İslam'ın gücünü anlayamaz*" sözü o günkü Mısır'ın özgün tarifiydi. İslam ilimlerinde yetkinleşmek isteyen her gencin vazgeçilmeziydi Mısır. Zamanın en ünlü medreseleri Mısır'daydı. Her dalda eğitim veren müderrisler medreselerden de ünlüydü.

Genç Bedreddin'in gözünde Kahire ulaşılmaz bir yerdi. Hayranlıkla, biraz da şaşkınlıkla etrafına baktı kentin içinden geçerken. Bursa'yla, Konya'yla kıyasladı, ikisi de sönük kaldı Kahire'nin yanında. İhtişam ve gelişmişlik bakımından asla boy ölçüşemezlerdi Kahire ile.

Genç Bedreddin gibi Anadolu'dan gelerek Mısır'ın çekiciliğine kapılan çok genç vardı Kahire'de. Genel ismiyle "*Ehl-i Rum*" denilmekteydi bu genç öğrencilere. Eğilimlerine göre felsefe ilimlerinden tabiat ve ilahiyata, din ilimlerinden tefsir, hadis, fıkıh ve kelama ya da tıbbı, astronomiye, mantık ve tasavvuf ilmine yönelirlerdi. Genç Bedreddin ise Edirne, Bursa

ve Konya'da olduğu gibi Kahire'de de şaşmadı fıkıh ilminden. Konya'daki dört aylık ara dışında mantık ve astronomiden ziyade fıkıh ilmine verdi önceliğini.

Bedreddin'i Kahire'ye çeken şahsiyetler arasında Hacı Paşa birinci sıradaydı. Ünlü bir fakih ve hekimdi Hacı Paşa. O da Konya'dan fıkıh okumak için gelmişti Kahire'ye, ancak fıkıh eğitiminin yanı sıra tıp öğrenimi de görmüştü. Ünlü mantık hocası Mubarekşah el-Mantiki ile Ekmeleddin el Bayburti'nin Şeyhuniyye Medresesi'ndeki derslerine katılmış ve ilk eserlerini de burada yazmıştı.

Hacı Paşa kendinden sonra Kahire'ye gelen gençlere kol kanat gerip, onları etrafına toplamak için özel bir çaba harcamaktaydı. Rum ülkesinden gelen Şair Ahmedî, Molla Fenarî, Hindistan'dan Curcanî, Abdullatif bunlardan sadece birkaçıydı.

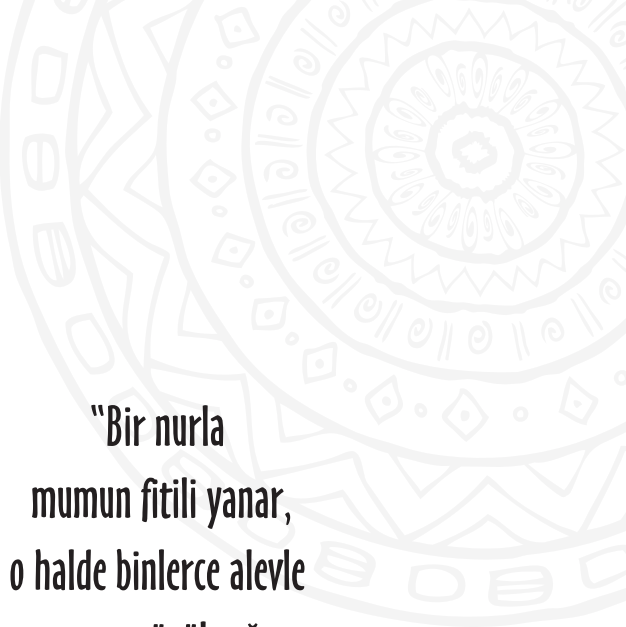
Genç Bedreddin gün boyu Kahire'yi gezip merakını giderdi. Sonra Konya'da tanıştığı, yakın arkadaşı, yaşça kendisinden büyük Hacı Paşa'nın kaldığı yeri öğrendi. Hacı Paşa genç Bedreddin'i karşısında görünce hem şaşırды hem de sevindi. Bedreddin'i kaldığı Şeyhuniyye Medresesi'ne yerleştirdi.

Şeyhuniyye Medresesi Mısır'a dışardan gelen genç öğrencilerin merkezi konumundaydı. İbn Tulun Camii yakınında, kısa zaman önce, daha 1355'te kurulmuştu.

Hacı Paşa'nın yanındaki gençlerin meşrebi farklıydı. Anadolu, Rumeli, Orta Asya, Hindistan... Genç

akranlarıyla aynı ortamı, aynı mekânı paylaştı Bedreddin. Fikir dünyası zengindi gençlerin. Dersler dışındaki zamanlarda ateşli tartışmalara sahne oluyordu tekke. Bu tartışmaların müdavimiydi Bedreddin. Fikrini söylemekten de çekinmezdi.

Kahire'ye vardığında yirmi dört yaşındaydı Bedreddin. Edirne, Bursa ve Konya dışındaki şehirlerde de tanınıyordu. Mısır'a gelmeden evvel yayılmıştı ilim sahibi yönü. Parlak bir zekâyâ sahip olan genç Bedreddin'in akranlarının arasından sıyrılması uzun sürmeyecekti.

**“Bir nurla
mumun fitili yanar,
o halde binlerce alevle
yanan gönül ışığı
nasıl olacaktır
ey gerçeğin
peşinde koşan
yolcu?”**

– Şeyh Bedreddin